

KESKKONNAAMET

Heiki Alango
AS YIT Eesti
yit@yit.ee

20.04.2020 nr DM-109088-2

Keskkonnamõju hindamise algatamine Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnavalua taotlusele

Austatud Heiki Alango

I. ASJAOLUD

AS YIT Eesti (registrikood 10093801, aadress Pärnu mnt 102b, Kesklinna linnaosa, Tallinn 11312 Harju maakond) esitas 12.12.2019 kirjaga nr 226/2533 Keskkonnaametile taotluse maavara kaevandamiseks keskkonnavalua (edaspidi kaevandamisluba) saamiseks Kiusumetsa liivakarjääri määraldisele. Maapõueseaduse (edaspidi MaaPS) § 42 lõike 1 kohaselt peab kaevandamiseks olema kaevandamisluba. Keskkonnaamet võttis 24.01.2020 kirjaga nr 12-2/20/4-3 kaevandamisloa taotluse menetlusse.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 3 p-de 1 ja 2 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusloa või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju või kavandatakse tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik.

KeHJS § 11 lg 2 kohaselt vaatab otsustaja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul. KeHJS § 9 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamisloa Keskkonnaamet, seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lg 2 p 2, § 11 lg-te 2 ja 4 ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi määrus nr 224) § 3 p 4 ja § 15 p 8 kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas kavandatava tegevusega võib eeldatavalt kaasneda oluline keskkonnamõju või mitte ning otsustama KMH algatamise või algatamata jätmise üle, kui tegemist on sellise tegevusega, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib üksi või koostöös muu tegevusega eeldatavalt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala või kaitstavat loodusobjekti.

Taotletav Kiusumetsa liivakarjäär asub Pärnu maakonnas Häädemeeste vallas Majaka külas eramaal katastriüksusel Kilmezsi (katastritunnus 21303:002:0472, registriosa nr 693406) Kiusumetsa liivmaardlas.

Kiusumetsa liivakarjääri määraldis piirneb ühe kolmandiku ulatuses Põhja-Liivimaa linnualaga (rahvusvaheline kood EE0040344). Põhja-Liivimaa linnuala on Kiusumetsa liivakarjääri piirkonnas siseriikliku kaitse all Massiaru hoiualana (keskkonnaregistri kood KLO2000297), Kiusumetsa hoiualana (keskkonnaregistri kood KLO2000242).

Põhja-Liivimaa linnuala (keskkonnaregistri kood RAH0000122, rahvusvaheline kood EE0040344) kuulub Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615-k “Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” (edaspidi korraldus nr 615-k) lisa 1 p 2 ap 44 alusel Natura 2000 alade võrgustikku. Seega, antud juhul kohaldub määruse nr 224 § 15 p 8.

Eelnevast tulenevalt annab Keskkonnaamet KMH vajalikkuse eelhindangu selle kohta, kas AS YIT Eesti poolt kavandatava tegevusega (kaevandamine Kiusumetsa liivakarjääri määraldisel) võib eeldatavalt kaasneda oluline keskkonnamõju või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle. KeHJS § 6 lg 22 ja lg 31 kohaselt otsustatakse KMH vajalikkus, lähtudes KeHJS § 6 lg 3 kohase eelhindangu tulemustest (vt ptk II) ning menetlusosaliste ja KeHJS § 6 lg-s 31 nimetatud asjaomase asutuse seisukohast (seisukohad ja selgitused nendega arvestamise või arvestamata jätmise kohta, vt ptk III).

II. EELHINNANG

KeHJS § 61 lg 3 järgi annab Keskkonnaamet eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 61 lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ (edaspidi määrus nr 31).

Keskkonnaamet on eelhinnangu andmisel kasutanud järgmisi materjale: Kaevandamisloa taotlust, sh KeHJS § 61 lg 1 kohast teavet.

2.1. Kavandatav tegevus

2.1.1. Tegevuse iseloom ja maht, seosed asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega

Ettevõtte taotleb maavara kaevandamise luba Kiusumetsa liivakarjääri avamiseks. Materjali kavatakse kasutada piirkonna teede ehitusel. Mäeeraldis taotlemine tuleneb soovist varustada ümbruskonna ehitus- ja teehitusobjekte selleks sobiva materjaliga.

Maavara kaevandamise loa taotluse kohaselt on seisuga 01.01.2020 Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis ehitusliiva aktiivse tarbevaru kogus 754 tuh m³ ja kaevandatav varu on 710 tuh m³. Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis pindalaga 17,84 ha ja mäeeraldis teenindusmaa pindalaga 18,92 ha hõlmavad Kiusumetsa liivamaardla (registrikaardi nr 0749, põhimaavaraks ehitusliiv) ehitusliiva aktiivse tarbevaru 2 plokki. Maavara kasutusala on ehitus ning teede ehitus ja remont. Taotletava loa kehtivusaeg on 15 aastat.

Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis paikneb Balti jääpaisjärve rannamoodustiste vööndil. Balti jääpaisjärve rannavööndis kujunenud pinnavormid koosnevad erineva terasuurusega liivast ja kruusast.

Kasulik kiht koosneb põimjaskihilisest, kruusateri ja veeriseid sisaldavast eriteralisest liivast. Liivalasundi paksus on väiksem uuringuruumi põhjapoolses osas, jäädes seal 2,3...3,3 m vahemikku ja suurem edela-lõunaosas, jäädes seal 4,7...7,7 m vahemikku. Ehitusliiva lasundi keskmine paksus on 4,2 m. Ülalpool põhjaveetasel asuva liivakihi paksus on 3,3 m ja allpool põhjaveetasel 0,9 m. Kasuliku kihi lamami moodustab liivsavi- ja saviliivmoreen, katendiks on keskmiselt 0,4 m paksune liivasegune muld.

Alal levib jääjärvesetete veekiht, vesi on vabapinnaline. Uuringu käigus hüdrogeoloogilisi katseteid ei ole tehtud, on piiratud veetaseme mõõtmisega. Veetase asus 2019. a aprillis maapinnast 0,7...3,0 meetri sügavusel.

Kiusumetsa liivakarjääri pääseb Kabli-Massiaru kõrvalmaanteelt (tee nr 19336) mööda vana raudteetammi (kasutatakse metsateena) ja sealt edasi mööda Kiusumetsa metsateed.

Mäetehnilised tingimused Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldiselt kaevandamiseks on vastava tehnika olemasolu korral suhteliselt (ca ¼ tarbevarust allpool põhjavee taset) soodsad. Liiva kaevandamiseks kasutatakse karjääris peamiselt pöördkoppekskavaatorit, olukorrast sõltuvalt ka rataslaadurit. Kaevandamist on otstarbekas alustada mäeeraldis lõunanurgast liikudes eega põhja ja lääne suunas. Kaevandamisele asumisel tuleb esmalt raadata vajalikus ulatuses mets ning koondada kännud, seejärel koorida kattekiht ning vallitada mäeeraldis välispiirile kuni 3 m kõrgustesse aunadesse. Säilitamiseks mulla bioloogilist aktiivsust ei tohi aunasid tihendada. Maavara kaevandades seisab ekskavaator astangul, ammutab materjali alt üles ning tõstab kallurisse. Veealust varu väljatakse ekskavaatoriga, vajadusel olemasolevat kraavi süvendades veetasel isevoolselt alandades. Veealust varu väljates seisab ekskavaator kuival astangul, ammutab kaevist alt üles ning tõstab materjali veekogu kaldale nõrguma. Analoozilt veepealse varu kaevandamisega laetakse materjal peale nõrgumist kas kallurile või sorteerimissõlme. Puistangus olevat materjali laetakse rataslaaduriga. Mäeeraldis teenindusalal ladustatud katend kasutatakse hiljem ammendatud karjääri nõlvade korrastamisel. Katendi kasutuselevõtt on tehniliselt võimalik ning majanduslikest ja keskkonnakaitselistest asjaoludest tulenevalt ka igati mõistlik.

Mäeeraldis edelaosast algava ja ca 100 m ulatuses veel Kilmezi maaüksusel kulgeva kuivenduskraavi, mis 3,5 km kaugusel läänes suubub Loode oja, põhja kõrgus mäeeraldisel piiril on 26,16 m. Kraavi langus on 1:25, st allavoolu 50 m kaugusel on kraavi põhja kõrgus 2 m väiksem. Seega on maaomanikul võimalus kraavi süvendamisega veetasel vastavalt vajadusele isevoolselt reguleerida. Sellisel juhul saab mäeeraldis lõunaosas, kus tarbevaru lamam asub 22...24 m abs kõrgusel, kaevandamisjärgselt kujundada optimaalsete kulutustega ca 2 ha suuruse veepeegli, valdavas osas 2 m sügavuse veekogu. Vajadusel saab veekogu kirdepoolses osas süvendada ja väljatud materjaliga kaldaala täita. Orienteeruvalt 350 m pikkusel rannajoonel veekogu meetri võrra süvendades tuleb veekogu 2 m sügavuse saavutamiseks väljata ca 4500 m³. Ülejääv ala on otstarbekas korrastada metsamaaks. Et tagada veetaseme püsimine vähemalt 0,7 m maapinnast madalamal, tuleb vajadusel rajada kuivenduskraavide süsteem. Sellega kindlustatakse metsa kasvuks sobivad tingimused.

Kiusumetsa liivakarjääri pääseb Kabli-Massiaru kõrvalmaanteelt (tee nr 19336) mööda vana raudteetammi (kasutatakse metsateena) ja sealt edasi Kiusumetsa metsateed.

Pärnu maakonnaplaneeringu järgi jääb taotletav ala rohelise võrgustiku tugialale (T7 ehk riigi väike tugiala). Maakonnaplaneeringu kohaselt tuleb maardlate kasutuselevõtul või maardlas uute karjäärade rajamisel enne maavara kaevandamise lubamist selgitada välja keskkonnamõju võimalik ulatus (keskkonnamõju hindamine; müra, tolmu ja vibratsiooni mõõtmine või modelleerimine, hüdrogeoloogilised uuringud jne) ning rakendada asjakohased meetmed kaasnevate keskkonnamõjude vältimiseks või leevendamiseks. Rohelise võrgustiku toimimise tagamiseks tuleb säilitada rohelise võrgustiku terviklikkus, sidusus ja vältida loodusalade killustamist. Samuti tuleb tagada, et looduslike alade osatähtsus tuumaladel ei langeks alla 90% pindalast ning koridorides alla 70 % koridori keskmisest läbimõõdust. Juhul, kui karjääri rajamine on möödapääsmatu, tuleb enne kaevandama asumist kavandada rohelise võrgustiku asenduskoridor või -ala, et rohelise võrgustiku sidusus säiliks. Kaevandamise lõppedes korrastada kaevandatud ala ja taastada rohelise võrgustiku osana. Loa andjal on õigus rohelise võrgustiku toimimise tagamiseks seada vajalikke leevendus- ja kompensatsioonimeetmeid.

Haldusreformi eelse Häädemeeste valla üldplaneeringu kohaselt jääb taotletav määraldis osaliselt mäetööstusmaale ja osaliselt rohelise võrgustiku tugialale. Valla üldplaneeringu kohaselt ei ole rohevõrgustiku alad ja väärtuslikud maastikud takistuseks kaevandamislubade taotlemisel ja väljaandmisel õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel, kuid tuleb jälgida, et looduslike alade osatähtsus tugialas ei lange alla 90%.

2.1.2. ressursside kasutamine, tegevuse energiakasutus

Määraldisel asuv liiv sisaldab kruusa (osakesed 2,0...20 mm) keskmiselt 15,3%. Savi- ja tolmu (osakeste <0,063 mm) sisaldus jääb keskmiselt alla 4,6%. Jäme purdset materjali (>31,5 mm) liiv ei sisalda. Määraldisel liiva sobib kasutada looduslikul kujul tee muldkeha rajamiseks. Ehitussegudes kasutamiseks vajab materjal 5 mm-st jämedama fraktsiooni välja sõelumist. Määratud liiva filtratsioonimoodul on vahemikus 0,4 m/ööp (määraldisel keskosas) kuni 2,6 m/ööp (määraldisel keskosas).

2.1.3. tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn, jäätmete teke ja käitlemine

Kiusumetsa liivakarjääris kaevandamisel on peamised keskkonda mõjutavad tegurid tekkiv tolmu, suurenev mürafoon ja võimalik mõju vee keskkonnale. Samuti kaasneb maavara kaevandamisega määraldisel piires maastiku muutus ning olemasoleva taimekatte hävimine.

Alal levib jääjärvesetete veekiht, vesi on vabapinnaline. Varu arvutusel on võetud veetasemeks 26 m ümp. Veekihti drenib uuringuruumist ca 420 m kaugusel põhja pool voolav, Looe oja suubuv, Biitmani oja. Maaparandustööde käigus on taotletava määraldisel edelaossa rajatud kuivenduskraav, mis 3,5 km kaugusel läänes suubub samuti Looe oja. Kraavi põhja kõrgus määraldisel piiril on 26,16 m ja langus 1:25.

Kasulikust kihist jääb põhjaveetasemest (26 m abs kõrgus) kõrgemale keskmiselt 3,1 m ja allapoole põhjaveetaset 0,9 m kaevandatavat maavaravaru.

Veealust varu väljatakse ekskavaatoriga, vajadusel olemasolevat kraavi süvendades veetaset isevoolselt alandades. Sellisel juhul saab määraldisel lõunaosas, kus tarbevaru lamam asub 22...24 m abs kõrgusel, kaevandamisjärgselt kujundada optimaalsete kulutustega ca 2 ha suuruse veepeegli, valdavas osas 2 m sügavuse veekogu. Vajadusel saab veekogu kirdepoolses osas süvendada ja väljatud materjaliga kaldaala täita.

Kui kaevandamisel allpool põhjaveetaset vett karjäärist kraavi kaudu ära ei juhitakse, siis põhjaveele ja vesivarustusele Kiusumetsa määraldisel kavandatav maavara nõuetekohane kaevandamine mõju ei avalda. Samas ei ole teada täpsed mõjud põhjavee tasemele, kui toimub kraavi süvendamine ning vee karjäärist ära juhtimine.

Määraldisel teenindusala kattub täielikult maaparandussüsteemiga KIVIARU (TTP-256), mille MS kood on 6115230030060/001. Põllumajandusametil puuduvad märkused ja ettepanekud Kiusumetsa liivamaardlas maavara kaevandamise osas.

Kavandatava tegevusega määraldisel teenindusmaa piiridest väljapoole leviv peamine mõju võib avalduda kaevandamiseks ja maavara transpordiks kasutatavate masinate poolt tekitatavas müras ja tolmu.

Kiusumetsa liivakarjääri määraldisel lähima, Rajakuninga maaüksuse (katastritunnus 21301:001: 0194) eluhooned asuvad määraldisest 1,1 km kaugusel kirde pool.

Välisõhus leviv müra on inimtegevusest põhjustatud ning välisõhus leviv soovimatu või kahjulik heli, mille tekitavad paiksed või liikuva allikad. Müra kahjustav toime oleneb heli intensiivsusest (dB) ehk valjust, sagedusest (Hz), müra kestusest ja jaotusest (müraekspositsioon tüüpilise tööpäeva jooksul) ning kumulatiivsest müraekspositsioonist (pikema aja kestel avalduv).

Müratase ehk helirõhutase (LpA) on helivõimsustaseme (LwA) ja kauguse (r) funktsioon, s.t müratase sõltub müraallika ja vastuvõtja vahelisest kaugusest ning allika helivõimsustasemest.

Kiusumetsa liivakarjääris tehakse mäetöid päevasel ajal (8.00 – 18.00). Mäetööde (maavara kaevandamine, laadimine) tegemiseks kasutatakse ekskavaatorit, mille helivõimsustase (LwA) on vahemikus 105...110 dB. Juhul kui looduslikku materjali kavatsetakse sõeluda, tuuakse karjääri mobiilne purustus-sorteerimissõlm (helivõimsustase vahemikus 105...110 dB) ja frontaallaadur (helivõimsustase vahemikus 100...110 dB), millega veetakse töödeldud materjali puistangusse ja laetakse sealt veokitele. Tööpäeva keskmisena jääb müratase eelpool

märgitud piiridest väiksemaks, sest masinad ei tööta pidevalt täisvõimsusel. Maavara kaevandamisel asuvad töötavad masinad katendivalli varjus ja karjäärisüvendis, mis hinnanguliselt vähendab mürataset kuni 18 dB võrra. Kui karjääris töötab samaaegselt nii ekskavaator kui ka töötlemissõlm, mille helivõimsustase on võrdne, siis lisandub suurimale müraallikale ~3 dB, kolmanda müraallika olemasolul ~2,5 dB. Reaalselt ei tööta müraallikad kõik ühes punktis.

Kaevetöödeks kasutatavate masinate töötamisel tekkiv müratase peab vastama keskkonnaministri 16.12.2016 määrusele nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“. Mürataseme normeerimisel lähtutakse ajavahemikust (päev (07.00-23.00) ja öö (23.00-07.00)), müraallikast, müra iseloomust ja välismüra puhul hoonestatud või hoonestamata ala kategooriast. Arvestades senist maakasutust tuleb Kiusumetsa liivakarjääri lähiala käsitleda kui kui II kategooria ala, kus tööstusmürale kehtivad järgmised piirväärtused: päeval ajal 60 dB ja öisel ajal 45 dB.

Analoogne olukorra (liiva kaevandamine ekskavaatoriga, laadimine frontaallaaduriga, vedu veokitega) müra leviku modelleerimist on tehtud Alkranel OÜ poolt 2018. a näiteks Vangu liivakarjääris Pärnumaal. Müra modelleerimine näitab, et halvimatel tingimustel, kus müra tekitaja ja müra poolt mõjutatava objekti vahel takistused puuduvad, jääb müra tase ca 0,2 km kaugusel vahemikku 45–50 dB, mis on päevase aja lubatud müratasemest oluliselt väiksem.

Eeltoodu põhjal ei ületa müratase Kiusumetsa mäeeraldisest 1,1 km kaugusel kirde pool, Rajakuninga maaüksusel Keskkonnaministri 16.12.2016 määruks nr 71 toodud II kategooria ala piirväärtuseks olevat 60 dB. Ka kavandatav väljaveotee jääb elamutest piisavale kaugusele, et veoga kaasnev müra inimeste elukeskkonda mõjutaks. Samas ei ole hinnatud kaevandamise ja transpordi müra lähipiirkonna looduskaitsele objektidele.

Liiva kaevandamisel ja transpordil on praktiliselt ainus arvestatav välisõhu seisundit (saaste) mõjutav tegur tolmu (tahked peenosakesed ehk PM10). Kaevandamise protsessis tekib õhkupaiskuvaid peenosakesi materjali laadimisel ja karjäärisisesel transpordil vaid kuival ajal.

Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused ning hindamispiirid on kehtestatud keskkonnaministri 27.12.2016 määruks nr 75. Peenosakeste ühe tunni keskmiseks piirväärtuseks on kehtestatud 500 µg/m³. Lähtudes varasematest õhusaaste leviku modelleerimise tulemustest analoogsetes olukordades, saab väita, et punktisaasteallikas (nt liiva laadimine) võib põhjustada olulisi saastetasemeid vaid saaste tekitaja vahetus läheduses, maksimaalselt 60–70 m raadiuses, millest kaugemal ei ületata peenosakeste ühe tunni keskmiseks piirväärtuseks kehtestatud normi 500 µg/m³. Seega pole põhjust eeldada, et Kiusumetsa liivakarjääri tegevusega kaasneks õhusaaste, mis mõjutaks negatiivselt õhu kvaliteeti lähimate elamute juures.

Karjääritöödeks kasutatavale tehnikale on seatud vibratsiooni piirnõrmi juba valmistajatehases (tulenevalt ka töötervisohu nõuetest). Läbi ei viida löhkamisi, seega olulist vibratsiooni tekkimist kavandatava tegevuse elluviimisel ette näha ei ole. Ülenormatiivset ega hoonetele kahjustusi tekitavat vibratsiooni ei teki ka karjääri vahetus läheduses.

Kaevandamisjäätmel on jäätmel, mis on tekkinud maavarade uuringute, maavarade kaevandamise, rikastamise ja ladustamise ning kaevandamise töö tulemusena.

Kui kaevandamise käigus tekib kaevandamisjäätmel, mida ladustatakse mäeeraldisel teenindusmaal, mis ei ole jäätmehoidla jäätmeseaduse § 352 tähenduses, tuleb koostada kaevandamisjäätmekava. Jäätmehoidlaks loetakse iga ehitist või ala, mida kasutatakse rohkem kui kolmeks aastaks saastumata pinnase kogumiseks või ladestamiseks.

Kuna looduslikust lasumusest väljatav maavara ja katend leiab kogu mahus kasutust, ei teki Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldiselt kaevandamisel jäätmeseaduse § 2 lõigete 1 ja 2 ning § 71 tähenduses jäätmel ega kaevandamisjäätmel.

Mäeeraldisel teenindusmaa piiresse olme- ja ohtlike jäätmel ei ladustata. Kaevandamisel kasutatavate masinate ja mehhanismide hooldus tehakse remonditöökojades. Mineraalse loodusliku ehitusmaterjali kaevandamisel enamlevinud tehnikat kasutades ei teki ohtlike jäätmel.

Valguse, soojuste, kiirguse ja lõhna reostust ettevõtte tegevusest ümbruskonnale ei kaasne.

Mäeeraldis ei asu tiheasustusalal ning selle mõjupiirkonnas puuduvad kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alad, mistõttu kaevandamistegevusel neile mõju puudub.

Maavara kaevandamisega kaasneb mäeeraldisel piires mäetööde käigus maastiku muutus ja olemasoleva taimkatte hävinemine. Kavandamine toimub aastaringset, sõltuvalt materjali nõudlusest ja ilmastikuoludest.

2.1.4. Tegevusega kaasnevate avariilukordade suurõnnetuste või katastroofide esinemise võimalikkus

Mäetöödel on potentsiaalseks reostusallikaks karjääri mäemasinate tehnilised avariid. Selle vältimiseks tuleb jälgida masinate tehnilist seisundit ning planeerida karjääri projektis avariide likvideerimise viisid. Tuleb tagada

kütte- ja määrdeainete pinnasesse ning vette sattumise vältimiseks ettenähtud kaitsevahendite olemasolu ja korrashoid. Remontimine peab toimuma selleks ettenähtud kohtades.

Ettevõtte tegevusega ei kaasne eeldatavalt suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

Teadaolevalt puuduvad mäeeraldisel mõjupiirkonnas alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

2.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

Taotletav Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis asub Pärnu maakonnas, Häädemeeste vallas, Majaka külas vahetult Läti Vabariigi piiri ääres katastriüksusel Kilmezi (katastritunnus 21303:002:0472, registriori nr 693406), sihtotstarve maatulundusmaa 100%).

Taotletav mäeeraldis asub Kilingi-Nõmme alevikust 33 km edela pool ja Majaka külakeskusest otsesihis ~5 km kagu pool. Lähim majapidamine jääb ca 1,1 km kaugusele kirde poole Rajakuninga katastriüksusele.

Mäeeraldisel teenindusala läbib põhjast lõunasse eravalduses olev Kiusumetsa tee (tee nr 2130506).

Teenindusala edelaserv külgneb 1965. a avatud Kiusumetsa liivakarjääri (pindala ca 7,5 ha) mahajäetud ja korrastamata mäeeraldisega.

Mäeeraldisel teenindusmaa kattub täielikult maaparandussüsteemiga KIVIARU (TTP-256) mille kood maaparandussüsteemide registris on 6115230030060/001.

Taotletavast Kiusumetsa mäeeraldisest põhja poole, ca 420 m kaugusele jääb Biitmani oja (keskkonnaregistri kood VEE1152400).

Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis piirneb osaliselt Põhja-Liivimaa linnualaga, Kiusumetsa hoiualaga. Lisaks jääb kavandatavast liivakarjäärist ca 750 m kaugusele lääne suunda must-toonekure püsielupaik, millest möödub ka kavandatav väljaveotee. Samuti jääb ca 1,1 km kaugusele loode suunda Laulaste looduskaitseala ning ca 1,2 km kaugusele kirde suunda Massiaru hoiuala.

Maastikuliselt paikneb Kiusumetsa liivamaardla Liivi lahe rannikumadalikul. Reljeef on tasane, maapinna absoluutsed kõrgused uuringuruumis ulatuvad 27...32 m, tõusuga ida suunas. Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis paikneb Balti jääpaisjärve rannamoodustiste võõndil. Mäeeraldisel teenindusmaal on tegemist metsamaaga ja loodusliku rohumaaga. Kilmezi kinnistu on ümbritsetud metsaga.

2.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele

Eelnevast lähtudes võivad Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisel kaevandamistegevusega kaasnevateks mõjudeks olla mõju vee keskkonnale, mõju välisõhule, mõju maastikule ja looduskaitsele objektidele.

2.3.1. mõju suurus, tugevus, kestvus, sagedus, pöördumus ning mõjuala ulatus

Keskkonnaamet käsitleb kavandatava tegevuse mõjualana Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisel teenindusmaad ning 200 m ümber selle, kuna nii kaugusele võib teoreetiliselt ulatuda müra- või tolmuhäiring. Kaevandamistegevusega kaasnevad mõjud on seotud kaevandamisega ning avalduvad kaevandamise käigus. Perioodil, kui kaevandamist ei toimu, kavandataval tegevusel mõjusid ei ole v.a. visuaalne häiring. Kaevandamisloa taotletakse 15 aastaks, mille jooksul loodetakse mäeeraldisel olev maavara väljata ning karjääriala korrastada. Pärast kaevandamistegevuse lõppemist ning ala korrastamist lõpeb ka kavandatava tegevuse mõju.

2.3.2. mõju piiriülesus

Taotletav Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis ja selle teenindusmaa jäävad ca 10 m kaugusele Läti Vabariigi riigipiirist. Kuna kaevandamise mõju mäeeraldiselt võib eeldavalt ulatuda kuni 200 m kauguseni, võib kaevandamisega kaasneda piiriülene mõju. Piiriülene mõju võib kaasneda müra ja tolmu leviku ning veerežiimi muutuste kaudu.

2.3.3. mõju Natura 2000 võrgustiku alale

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on kaevandada 18,92 ha (mäeeraldis 17,84 ha) suurusel maa-alal 15 aasta jooksul ehitusliiva mahuga 710,0 tuh m³. Kaevandamistehnoloogiana kasutatakse pöördkopp ekskavaatorit, olukorrast sõltuvalt ka rataslaadurit. Täpsemalt on kavandatav tegevus toodud eelhinnangu punktis 2.1.1.

Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis piirneb ühe kolmandiku ulatuses Põhja-Liivimaa linnualaga (rahvusvaheline kood EE0040344). Põhja-Liivimaa linnuala on Kiusumetsa liivakarjääri piirkonnas siseriikliku kaitse all Massiaru hoiualana (keskkonnaregistri kood KLO2000297), Kiusumetsa hoiualana (keskkonnaregistri kood KLO2000242).

Põhja-Liivimaa linnuala

Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri järgi kaitstakse Põhja-Liivimaa linnualal järgmiste Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (edaspidi linnudirektiiv) I lisa linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaiku: suur-laukhani (*Anser albifrons*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), kaljukitkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanepüü (*Tetrastes bonasia*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), rukkirääk (*Crex crex*), laululuik (*Cygnus cygnus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), järvekaur (*Gavia arctica*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), sookurg (*Grus grus*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), laanerähn e kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), händkakk (*Strix uralensis*), teder (*Tetrao tetrix*), metsis (*Tetrao urogallus*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Põhja-Liivimaa linnuala näol on tegemist suure (pindala 19343,2 ha) märgalade, metsade ja seda ümbritseva kultuurmaastiku kompleksiga Läti piiri ääres. Põhja-Liivimaa linnuala on rahvusvahelise tähtsusega linnuala, kus pesitseb arvukalt nii kaitsealuseid, haruldasi kui ka tavalisi linnuliike. Esmatähtsad liigid on valdavalt seotud vanade metsade või rabadega.

Linnuala kaitse-eesmärgiks olevatest liikidest on Liivakarjääri mäeeraldisega külgnevalt inventeeritud III kaitsekategooria liigi laanepüü (*Tetrastes bonasia*) elupaik (keskkonnaregistri kood KLO9113784), 250 meetri kaugusel on inventeeritud III kaitsekategooria liigi must-rähni (*Dryocopus martius*) elupaik (kood KLO9113811), 850 meetri kaugusel on inventeeritud III kaitsekategooria liigi väike-käbsenäpi (*Ficedula parva*) elupaik (kood KLO9113822) ning 800 meetri kaugusel asub I kaitsekategooria liigi must-toonekure (*Ciconia nigra*) Kiusumetsa püsielupaiga sihtkaitsevöönd (kood KLO3000504), kus on ka III kaitsekategooria liigi hallpea-rähni (*Picus canus*) elupaik (kood KLO9113839).

Suured metsamassiivid loovad võimaluse ka teiste kaitse-eesmärgiks olevate lindude esinemiseks antud piirkonnas, täpsem ülevaade piirkonna linnustikust puudub.

Muud kaitstavad loodusobjektid

Kiusumetsa hoiuala

Kiusumetsa hoiuala, mille kaitse-eesmärk on linnudirektiivi I lisas nimetatud liikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: must-toonekurg, herilaseviu, kanakull, laanepüü, värbkakk, händkakk, karvasjalg-kakk, hallpea-rähn, must-rähn, valgeselg-kirjurähn, laanerähn, väike-kärbsenäpp.

Hoiualade kaitsekord tuleneb looduskaitseaduse (LKS) §-dest 14, 32 ja 33. Hoiuala on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

Massiaru hoiuala

Massiaru hoiuala, mille kaitse-eesmärk on linnudirektiivi I lisas nimetatud liikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: herilaseviu, soo-loorkull, kanakull, väike-konnakotkas, laanepüü, teder, rukkirääk, sookurg, värbkakk, händkakk, karvasjalg-kakk, öösorr, hallpea-rähn, must-rähn, valgeselg-kirjurähn, laanerähn, väike-kärbsenäpp ja punaselg-õgija.

Kiusumetsa must-toonekure püsielupaik

Kiusumetsa must-toonekure püsielupaik on kaitse alla võetud keskkonnaministri 03.07.2006. määrusega nr 43. Must-toonekure püsielupaikade maa-ala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndisse. Must-toonekure (*Ciconia nigra*) kaitse tegevuskava on kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 14.02.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/105.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ning seal asuvaid loodusvarasid ei arvestata tarbimisvarudena.

Natura 2000 ala kaitse eesmärk määratakse kindlaks, lähtudes ala tähtsusest linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide või selles nimetatud rändlinnuliikide või nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (edaspidi loodusdirektiiv) I lisas nimetatud looduslike või poollooduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa seisundi säilitamise või taastamise jaoks, samuti lähtudes Natura 2000 võrgustiku terviklikkuse saavutamise vajadusest ning silmas pidades ala degradeerumis- ja hävimisohtu (LKS § 70).

Kavandatud tegevuse elluviimisel võivad tekkida järgmised negatiivsed mõjud Põhja-Liivimaa linnualale:

- 1) müra, mis võib häirida pesitsevaid linde;
- 2) liikluskoormuse suurenemine ümberkaudsetel teedel, mis võib mõjutada linnustiku elupaigavalikut;
- 3) mõju piirkonna veerežiimile (veealust varu väljatakse ekskavaatoriga, vajadusel olemasolevat kraavi süvendades veetaset isevoollalt alandades; karjääri korrastamissuundadega seotud mõjud veerežiimile). imetatud

tegevused võivad kaudselt mõjutada ka kaitsealuste liikide elupaiku;

4) mõju metsa valgustingimustele, mikrokliimale ja tormikindlusele. Karjääri rajamisega kaasneb ulatuslik metsa raadamine, mis muudab kaitsealuse metsa kasvutingimusi lõunast ja idast.

5) kumulatiivsed mõjud (Rail Balticu trass paikneb ca 2,8 km karjäärist ja külgneb Põhja-Liivimaa linnualaga).

Kavandatava Kiusumetsa karjääri ümbritsevat ala käsitletakse II kategooria alana, kus tööstus- ja liiklusrüüri piirväärtuseks on 60 dB. Karjääri tegevusega mürafoon tõuseb piirkonnas tavapärasest kõrgemale ning on võimalik, et see mõjutab lähimate kaitsealuste lindude elupaigavalikut, muutes karjääri lähimõruse pesitsemiseks ebasobivaks. Müra mõju ümbritsevatele liikidele sõltub paljuski müratekitajate asukohast antud määraldisel.

Antud karjäär hakkab kasutama juurdepääsuteena vanal raudteetammil olevat metsateed ja sealt edasi Kiusumetsa metsateed. Tee karjääriini otseselt ühegi liigi teadaolevat elupaika ei läbi, küll aga piirneb eelnevalt nimetatud liikidest laanepüü elupaigaga. Raudteetamm läbib aga karjäärist eemale suundudes must-toonekure püsielupaika.

Sobivate pesapaikade vähesus on must-toonekure kaitse tegevuskavas välja toodud kui üks suuremaid ohutegureid liigile Eestis. Asukohta mõjutab nii puistu struktuur, mis peab olema sobiv suurele inimpelglikule linnule kui ka pesa ümbrus, mis peab olema häirimisvaba. Samuti on tegevuskavas välja toodud ohutegurina häirimine pesapaikades, must-toonekurg on väga tundlik inimtegevuse suhtes pesapaiga läheduses. Pole teada, kui palju suureneb liikluskõormus ja müra karjääri ümbritsevatel teedel ning seega ei saa välistada kahjuliku mõju ilmnemist antud liigile.

Seetõttu puudub Keskkonnaametil veendumus, et uue kaevandamisala rajamine ei mõjutaks nii kaitse-eesmärgiks olevate elupaikade kui sellest sõltuvate liikide soodsat seisundit.

Eeltoodut arvesse võttes ei ole Kilmezi kinnistule kavandatava kaevandamistegevuse võimalik mõju Põhja-Liivimaa linnualale teada ning negatiivne mõju ei ole olemasoleva info põhjal välistatud. Vastavalt Euroopa Ühenduste Nõukogu 21.04.1992 direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta preambulale tuleb asjakohane hinnang anda iga kava või programmi kohta, mis tõenäoliselt oluliselt mõjutab juba määratud ala kaitse-eesmärgi. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 30.11.2009 DIREKTIIV 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta artikkel 3 p 2 b näeb ette nii kaitseala sees kui ka sellest väljaspool asuvate linnustiku elupaikade hooldus ja hoidmine vastavalt nende ökoloogilistele vajadustele. KeHJS § 3 lg 1 punktile 2 on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kui kavandatakse tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik.

Projekteeritavad kaitsealad

Keskkonnaametil on menetlemisel Metsavajakute looduskaitseala loomine, mis osaliselt külgneb kavandatava Kiusumetsa liivakarjääri määraldisega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on kaitsta, taastada ja säilitada väärtuslikke metsakooslusi: laane-, salu- ja soovikumetsi. Antud metsad võivad olla tundlikud põhjaveerežiimi muutusele.

2.3.4. kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kiusumetsa liivakarjäärist ca 2,8 km kaugusele jääb kavandatav Rail Balticu trass, mis külgneb Põhja-Liivimaa linnualaga. Keskkonnaametil puudub info, kas kavandataval tegevusel ja Rail Balticu trassil võib olla koosmõju Põhja-Liivimaa linnualale.

2.4. Eelhinnangu järelendus

Keskkonnaameti hinnangul on eelneva põhjal kavandataval tegevusel eeldatavalt oluline keskkonnamõju, kuna:

2.4.1. Kavandatava tegevuse mõjualas asub Natura 2000 võrgustikku kuuluv Põhja-Liivimaa linnuala. Karjääriga kaasnev ebasoodne mõju kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele ei ole välistatud. KMH käigus tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine.

2.4.2. Karjääri rajamisega võib kaasneda piiriülene mõju Läti Vabariigile.

2.4.3. Ei ole teada karjäärist väljajuhitava vee mõju piirkonna veerežiimile ja eesvooludele.

2.4.4. Ei ole teada karjääri mõju perspektiivsele Metsavajakute looduskaitsealale.

2.4.5. Ei ole teada, milline mõju kaasneb Pärnu maakonna ja Häädemeeste valla rohelisele võrgustikule

Lähtudes eelnevast, on KMH vajalik eelnimetatud eeldatavalt oluliste keskkonnamõjude väljaselgitamiseks.

KMH korraldus: KeHJS § 8 lg-te 1 ja 2 järgi kannab KMH-ga seotud kulud AS YIT Eesti. KeHJS § 13 kohaselt tuleb AS-l YIT Eesti koostada koostöös juhteksperdi või eksperdirühmaga juhteksperdi juhtimisel KMH programm ning esitada see Keskkonnaametile menetlemiseks. KMH programm on aluseks kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamisel ja KMH aruande koostamisel. Litsentseeritud juhteksperdi nimekirja leiab

Keskkonnaministeeriumi veebilehelt: <http://www.envir.ee/et/kmh-litsentsikomisjon>. KMH programmi koostamisel tuleb arvestada KeHJS § 18 lg-ga 7, mille kohaselt, kui arendaja ei ole 18 kuu jooksul KMH algatamisest arvates esitanud otsustajale KMH programmi nõuetele vastavuse kontrollimiseks (eelnevalt tuleb läbida otsustaja poolne nõuetele vastavuse kontroll, asjaomastelt asutustelt seisukohtade küsimine ning avalikustamine), jätab otsustaja KMH algatamise aluseks olnud tegevusloa taotluse läbi vaatamata ja tagastab selle arendajale.

KeHJS § 11 lg 11 kohaselt kaevandamisloa taotluse menetlus peatub kuni KMH aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsusest teavitamiseni ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded või KeHJS § 18 lg-s 7 sätestatud asjaolude ilmnemiseni.

III. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnaamet saatis 31.03.2020 kirjaga nr 12-2/20/4-6 KeHJS § 11 lõike 22 ja haldusmenetluse seaduse § 40 lõike 2 alusel AS-le YIT Eesti, Häädemeeste Vallavalitsusele ja Põllumajandusametile käesoleva eelhinnangu ja KMH algatamise otsuse eelnõu tutvumiseks ning arvamuse ja seisukoha andmiseks kahe nädala jooksul.

AS YIT Eesti vastas 01.04.2020 kirjaga nr 61/2533 (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 07.04.2020 kirjaga nr 12-2/20/4-7), et ettevõtte ei soovi keskkonnamõju hindamise algatamise eelnõu suhtes arvamusi ega seisukohti avaldada.

Häädemeeste Vallavalitsus ja Põllumajandusamet tähtaja jooksul (kaks nädalat) arvamusi ei esitanud.

IV. OTSUSTUS

Lähtudes eelnevast ning tuginedes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 3 lg-le 1, §-le 31, § 6 lg 2 p-le 2, § 9 lg-le 1, § 11 lg-tele 2, 4 ja 11, § 12 lg-le 1, § 18 lg-le 7, Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 3 p-le 4 ja § 15 p-le 8, Keskkonnaameti peadirektori 15.08.2016 käskkirja nr 1-1/16/306 „Osakondade põhimääruste kinnitamine“ lisa 1 „Keskkonnaameti keskkonnanõuetele vastavuse põhimäärus“ p-dele 2.5.1, 2.5.2 ja 3.9.4 ning käesolevas eelhindangus esitatud kaalutlustele, otsustan:

1. Algatada keskkonnamõju hindamine AS YIT Eesti (registrikood 10093801) Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldise kaevandamisloa taotlusele.
2. KMH käigus tuleb hinnata eelhindangus nimetatud mõjusid, mille hulka kuulub ka Natura asjakohase hindamise läbiviimine.
3. Keskkonnauuringutest tuleb teostada karjääri mõjupiirkonna linnustiku inventuur. Must-toonekure osas on vajalik teostada eraldi liigieksperti eksperthinnang. Täiendavate keskkonnauuringute vajadus tuleb välja selgitada keskkonnamõju hindamise programmi koostamise käigus.
4. Keskkonnamõju hindamise menetlusi ei liideta.
5. Eeldatav piiriülene mõju, mõju ulatus ning olulisus tuleb selgitada välja KMH käigus.
6. AS-i YIT Eesti esitada KMH programm Keskkonnaametile nõuetele vastavuse kontrollimiseks hiljemalt 18 kuu jooksul käesoleva KMH algatamise otsusest arvates. Vastasel juhul jätab Keskkonnaamet 06.01.2020 esitatud kaevandamisloa taotluse läbi vaatamata ja tagastab selle AS-le YIT Eesti.
7. Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldise kaevandamisloa taotluse menetlus peatub kuni KMH aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsusest teavitamiseni ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded või KeHJS § 18 lg-s 7 sätestatud asjaolude ilmnemiseni.
8. KMH-ga seotud kulud kannab AS YIT Eesti.

Keskkonnaamet teavitab AS-i YIT Eesti Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldise kaevandamisloa taotluse KMH algatamisest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Martin Nurme
juhataja
maapõuebüroo

Marju Kuldmaa 776 2419
Marju.Kuldmaa@keskkonnaamet.ee

Maris Pärn 447 7376
Maris.parn@keskkonnaamet.ee